

Ciao, Franco - Buon viaggio

19 mei 2021

Gisteren overleed Franco Battiato. Een zwarte dag voor velen, ook voor mij. Deze wereldburger, ook de laatste decennia nog immer geliefd in eigen land en in Spanje, heeft ons gisteren voorgoed verlaten. Italiaanse kranten en televisie stonden uitvoerig stil bij zijn overlijden. De

Nederlandse media hebben er nauwelijks aandacht aan besteed, druk als ze het hebben met het aanstaande Eurosongfestival.

E il mio maestro mi insegnò com'è difficile
trovare l'alba dentro l'imbrunire

En mijn meester leerde me hoe moeilijk het is
de dageraad te vinden in de schemering

Franco Battiato

Daarom wil ik even stilstaan bij deze icoon van de naoorlogse Italiaanse cultuur. Battiato, dichter en musicus, was in staat toegankelijke teksten te schrijven voor een heel breed publiek. Daarnaast was hij ook cineast en schilderde hij niet onverdienstelijk. Hij exposeerde o.a. in Los Angeles. Muzikaal vind ik hem moeilijk te plaatsen. Zijn muziek heeft een heel apart karakter. Ik zou het geen popmuziek durven noemen, hoewel een paar liedjes wel iets popachtigs hebben en hits werden, met name het hier ten lande bekende *I treni de Tozur*. Sommige van zijn melodieën leunen tegen klassieke muziek aan, hij componeerde opera's en was een groot liefhebber van Friedrich Händel. Händel, een geboren Duitser, geïnspireerd door Franse muziek, verbleef een tijdje in Italië om tenslotte, zoals bekend, in Engeland zijn triomfen te vieren. Hij belichaamde in de ogen van Battiato het type van de authentieke Europeaan. Europeaan en kosmopoliet, dat was hij zelf ook. De Siciliaan maakte tournees over de hele wereld, trad op in Bagdad, maar ook in het Vaticaan. Hij was ooit te beluisteren in onze eigen Amsterdamse Melkweg. Voor zijn fans was hij niet zomaar een zanger, hij was ook een intellectueel en een politiek geïnteresseerde burger. Hij was een tijd lid van het Europees Parlement, maar zijn ergernis over het opportunisme en het handjeklap van veel van zijn landgenoten was zo groot dat hij vrijwillig zijn zetel opgaf. Hij was in de eerste plaats kunstenaar, een erudiet en spiritueel mens. Hij beheerste zes talen, waaronder Arabisch.

Het zijn vooral zijn teksten die mij boeien: nu eens sociaal bewogen en politiek gemotiveerd, dan weer poëtisch, of spiritueel met een mystieke inslag. Sommige uit die laatste categorie zijn moeilijk te doorgronden. Hij voelde zich aangetrokken tot het boeddhisme en de Soefi Beweging. In de jaren negentig maakte hij een reis naar Nepal. Bij terugkomst deed hij verslag van zijn spirituele ervaringen.

Een van zijn meest geslaagde *canzoni* vind ik *Prospettiva Nevski* uit 1985, waarin hij de luisteraars meeneemt naar St. Petersburg en hen niet alleen confronteert met de Revolutie, maar ook met de grote Russische cultuur, met beroemdheden als de balletdanser Nijinsky, met diens impresario, beschermer en minnaar Djagilev, regisseur Eisenstein en componist Igor Strawinski.

Aan Battiato is het te danken dat ik me jaren geleden een tijd verdiept heb in de Italiaanse taal. Vandaag heb ik mijn best gedaan om een van zijn liedjes te vertalen dat past bij zijn Grote Reis, die gisteren voor hem begonnen is en waar iets van zijn reïncarnatiegedachte in doorklinkt. De vertaling is bedoeld als eerbewijs aan een uniek mens en veelzijdig kunstenaar.

L'oceano di silenzio

Un Oceano di Silenzio scorre lento senza centro né principio
cosa avrei visto del mondo
senza questa luce che illumine
i miei pensieri neri

Der Schmerz, der Stillstand des Lebens
lassen die Zeit zu lang erscheinen

Quanta pace trova l'anima dentro
scorre lento il tempo di altre leggi
di un'altra dimensione
e scendo dentro un oceano di Silenzio sempre in calma

Und mir scheint fast,
dass eine dunkle Erinnerung mir sagt,
ich hätte in fernen Zeiten
dort oben oder im Wasser gelebt.

De oceaan van stilte

Een Oceaan van Stilte stroomt traag
zonder midden noch begin
wat zou ik gezien hebben van de wereld
zonder dit licht dat
mijn donkere gedachten verheldert

De pijn, de stilstand van het leven
laten de tijd te lang lijken

Hoeveel vrede vindt de ziel van binnen
traag stroomt de tijd van andere wetten
van een andere dimensie
en ik daal af in een oceaan van Stilte
steeds sereen gestemd

En bijna heb ik het gevoel,
dat een donkere herinnering mij zegt,
dat ik in lang vervlogen tijden
ginds boven of in het water zou hebben geleefd.

